(וּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשָּׁכַח שֶׁל שַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית עַיֵּן סִימָן קכ״ו (מ״ג)): **ו** [ט]**הַטּוֹעֶה בִּתְפִלַּת שַׁבָּת וְהֶחֱלִיף שֶׁל זוֹ בָּזוֹ,** (יד) **אֵינוֹ חוֹזֵר.** (טו) [יא]יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם הֶחֱלִיף שֶׁל (טז) * מוֹסָף בְּאַחֶרֶת אוֹ (יז) * **אַחֶרֶת בְּשֶׁל מוֹסָף, חוֹזֵר:** **ז** [כ]**חוֹזְרִים לוֹמַר** 'וַיְכֻלּוּ', **מִשּׁוּם יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת** (יח) שֶׁאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ **בַּתְּפִלָּה, וְגַם לְהוֹצִיא** לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל רָם (מ) (יט) * וּמְעַמָּד: **ח** [ל]וְאוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר **בָּרְכָה** (כ) **אַחַת מַעֲיַן** שֶׁבַּע, [מ]**וְאֵין הַיָּחִיד אוֹמֵר אוֹתָהּ.** הַגָּהּ: מֵיהוּ אִם הַיָּחִיד רוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ יָכוֹל לְאָמְרָהּ בְּלֹא פְּתִיחָה (כא) וּבְלֹא חֲתִימָה, וְכֵן נוֹהֲגִין הַצִּבּוּר לְאָמְרָהּ עִם שְׁלִיחַ צִבּוּר (כב) בְּלֹא פְּתִיחָה (ט) וַחֲתִימָה (אבודרהם (דין מעריב של שבת) וכל בו (סר יט)): **ט** * [נ]**יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** (כג) **אֵינוֹ מַזְכִּיר** (י) **שֶׁל יוֹם טוֹב בִּבְרָכָה מַעֲיַן שֶׁבַּע** (פְּרוּשׁ, בִּרְכַּת אַל עֶלְיוֹן קוֹנֶה וְכוּ'): **י** [ס]**אֵין אוֹמְרִים בָּרְכָה מַעֲיַן שֶׁבַע** (כד) **בְּבֵית** (יא) **חֲתָנִים וַאֲבֵלִים,** (כה) **דְּלֵיכָּא טַעֲמָא** דִּמְאַחֲרִין לָבֹא שֶׁיִּהְיוּ נִזּוֹקִין: **יא** [ע]**אַף בְּשַׁבָּת שֶׁאַחַר יוֹם טוֹב אוֹמְרִים בָּרְכָה מַעֲיַן שֶׁבַע:** **יב** (כו) [פ]**אֵין**

ג שַׁבָּת (כ״ד) [כ״ר] (ע״ב). ס מֻהֲרַ״י אַבּוּהַב בְּשֵׁם סֵפֶר הַנְּהָגוֹת. ע רִיבַ״ש בִּתְשׁוּבָה (סר ס) וּבְשֵׁם סֵפֶר הַמַּנְהִיג (הל׳ שבת סר׳ ז). פ טור עַל פִּי מַעֲשֶׂה מִסֵּפֶר חֲסִידִים (סר נח).

ט שִׁבְּלֵי הַלֶּקֶט (סר קכח) בְּשֵׁם רַבִּי בִּנְיָמִין. י שָׁם. כ. תּוֹסְפוֹת וְהָרֹא״ש בְּפֶרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים (תוס׳ ק״ו. ד״ה וזהרהו, והרא״ש פ״י סר׳ טו) וְהַפַּרְדֵּכִי שָׁם (בתוספת מערבי פסחים לו עמ׳ ב) וּבָפֶרֶק ט״ז דְּשַׁבָּת (סר׳ תז) וְהַתְּרוּמָה (סר׳ רמז). ל טוּר מַהֲ דְּשַׁבָּת (כ״ד) [כ״ר] (ע״ב). מ שָׁם בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (ראב״ה ריש סר׳ קצו) וְהַפַּרְדֵּכִי פֶּרֶק ב׳ דְּשַׁבָּת (סר׳ רפו) וְסֵמַ״ג (עשין) בְּסִימָן י״ט בְּשֵׁם ר״י.

בְּאֵר הֵימֵב

ז (מ) **וּמְעַמָּד.** לְפִי שֶׁבָּזֶה אֲנוּ מְעִידִים עַל הַקב״ה בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית וְדִין הָעֲדֵרִים בַּעֲמִידָה. וְכָתַב הַשּׁ״ז (סק״ה) יָחִיד הַמִּתְפַּלֵּל אֵין חוֹזֵר לוֹמַר וַיְכֻלּוּ דְּאֵין עֲדוּת לְיָחִיד, וְאִם יִרְצֶה יָחִיד לֵאָמְרוֹ לֹא יִתְכַּוֵּן לְשֵׁם עֲדוּת אֶלָּא כְּקוֹרֵא בַּתּוֹרָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): **ח** (ט) **וַחֲתִימָה.** דְּהֵינוּ שֶׁיִּתְחִיל מָגֵן אָבוֹת וְרִיסֵּיס וְכָר (וְלַמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית): **ט** (י) **שֶׁל יוֹם טוֹב.** דְּאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת לֹא אָמְרִינַן לֵיהּ אֶלָּא מְשׁוּם סַכָּנַת מְזִיקִין, שֶׁבְּתֵי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ בְּשׁוּדוֹת וְתִקְּנוּ אוֹתָהּ בְּשְׁבִיל בְּנֵי אָדָם שֶׁמֵּאֲחֲרִין לָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיִּסְיְמוּ תְּפִלָּתָם בְּעוֹד שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מַאֲרִיךְ, וּמַאי דְּתִקְּנוּ תִּקְּנוּ וּמַאי דְּלֹא תִּקְּנוּ לֹא תִּקְּנוּ: **י** (יא) **חֲתָנִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּבֵיתָם בְּמִנְיָן, וְכֵן אוֹתָן שֶׁמִּתְפַּלְּלִין לִפְרָקִים בְּמִנְיָן בְּבֵיתָם, אֲבָל אוֹתָן שֶׁקּוֹבְעִים מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל עַל אֵיזֶה יָמִים כְּמוֹ שֶׁרְגִילִין לַעֲשׂוֹת בִּירִידִים זֶה הוּא דּוֹמֶה לְבֵית הַכְּנֶסֶת קְבוּעַ וְאוֹמְרִים שָׁם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בָּעֲבוֹדָה לוֹמַר רְצֵה נָא בְּמְנוּחָתֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לוֹמַר בְּרָכָה לְקָדֶשֶׁת הַיּוֹם, וּבְדִיעֲבַד יָצָא: **ו** (יד) **אֵינוֹ חוֹזֵר.** שֶׁעִקַּר בְּרָכָה רְבִיעִית (ס) הִיא רְצֵה בְּמְנוּחָתֵנוּ, וְזֶה נֶאֱמַר בְּכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁל שַׁבָּת. וְדַוְקָא כְּשֶׁסַּיֵּם הַבְּרָכָה אֲבָל אִם נִזְכַּר בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, פּוֹסֵק: (טו) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ'.** הָאַחֲרוֹנִים (ו) תָּמְהוּ עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בִּלְשׁוֹן וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דִּכְלֵי עָלְמָא מוֹדִים בָּזֶה: (טז) **מוֹסָף בְּאַחֶרֶת.** וַאֲפִלּוּ אִם הָאַחֶרֶת גַּם כֵּן מַעֲנִין הַשַּׁבָּת יִשְׂמַח מֹשֶׁה וּכְהָאי גַּוְנָא (ז) כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר בָּהּ מַעֲנִין קָרְבַּן מוּסָף שֶׁל שַׁבָּת, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה תְּפִלָּה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי, וְדִינוֹ כְּדִלְעֵיל (ס״ה) דְּאִם עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְאִם לֹא עָקַר רַגְלָיו (ח) חוֹזֵר לְתְפִלַּת שַׁבָּת. וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כח ס״ד) דְּאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁסִּיֵּם הַבְּרָכָה הָאֶמְצָעִית קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל רְצֵה, יֹאמַר וְנַעֲשָׂה לְפָנֶיךָ קָרְבַּן מוּסָף וְיֵצֵא בָּזֶה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה מוסף) מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ עוֹד בָּזֶה: **(יז) אַחֶרֶת בְּשֶׁל מוּסָף.** הֵינוּ שֶׁאָמַר הַנִּסָּח תִּפְנֶתְךָ שַׁבָּת וְכַנָּתוֹ הָיְתָה לְשֵׁם שַׁחֲרִית, וְאַף שֶׁהִזְכִּיר בְּהַבְּרָכָה מַעֲנִין שַׁבָּת אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר (ט) כֵּיוָן שֶׁאָמַר מוּסָף תּוֹךְ תְּפִלָּתוֹ וְשִׁקַּר לְפָנֵי הַמָּקוֹם, וְדִינוֹ גַּם כֵּן כִּדְלְעֵיל (ס״ה) דְּאִם עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְרֹאשׁ וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה אַחֶרֶת כַּהֶגֶן לְשֵׁם שַׁחֲרִית, (י) אֲבָל שֶׁל מוּסָף לֹא יִתְפַּלֵּל עוֹד, כִּי כְּבָר יָצָא בַּתְּפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה יְדֵי מוּסָף אַף שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְשֶׁל שַׁחֲרִית. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁעָקַר רַגְלָיו, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע בְּרָכָה מִשָּׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת וּמַתְחִיל יִשְׂמַח מֹשֶׁה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אחרת): **ז** (יח) **שֶׁאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ וְכוּ'.** וְאַגַּב שַׁבָּת זֶה תִּקְּנוּ לְכָל הַשַּׁבָּתוֹת: (יט) **וּמְעַמָּד.** לְפִי שֶׁבָּזֶה אֲנוּ מְעִידִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְדִין עֲדִים בַּעֲמִידָה כְּדִכְתִיב (דברים יט יז) 'וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים'. (יט) וְטוֹב לוֹמַר אוֹתָהּ בְּיַחַד (יג) בְּצִבּוּר דְּעֵדָה שְׁלֵמָה בְּעֵינֵן לְהַעִיד לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל כָּל פָּנִים יְהֵא בִּשְׁנַיִם. וְיָחִיד הַמִּתְפַּלֵּל (יג) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵינוֹ חוֹזֵר לוֹמַר וַיְכֻלּוּ דְּאֵין עֲדוּת לְיָחִיד, (יד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיָחִיד יָכוֹל לוֹמַר [א]אֲבָל אֵין צָרִיךְ עַמִידָה. וְטוֹב שֶׁגַּם הַיָּחִיד יֹאמַר אֲבָל לֹא יִתְכַּוֵּן לְשֵׁם עֲדוּת אֶלָּא כְּקוֹרֵא בַּתּוֹרָה. כָּתַב מַשֶּׁה מֹשֶׁה (סר׳ תכט) אִם שָׁכַח לוֹמַר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, יֹאמַר אוֹתוֹ שֶׁבִּקְדוּשׁ מַעֲמִיד. וְהַמְנַהֵג לוֹמַר אוֹתוֹ שֶׁבִּקְדוּשׁ מַעֲמִיד אַף אִם אָמְרוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״י)]: **ח** (כ) **אַחַת מַעֲיַן שָׁבַע.** הוּא מַה שֶּׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר אַחַר הַתְּפִלָּה בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ' קוֹנֶה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכוּ'. (מו) וְנִתְקַנָּה מִשּׁוּם סַכָּנַת מַזִּיקִים שֶׁבָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ בְּשֶׁדָּה וְלִפְעָמִים בְּנֵי אָדָם מְאַחֲרִים לָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיִשָּׁאֲרוּ יְחִידִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בַּשָּׂדֶה, לְפִיכָךְ תִּקְּנוּ בְּרָכָה זוֹ כְּדֵי שֶׁבְּעוֹד שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר מַאֲרִיךְ בָּהּ יִסְיְמוּ גַּם הֵם תְּפִלָּתָם, וְגַם הָאִידָּנָא לֹא זֶה תַּקָּנָה מִפְּקוֹמָהּ: **(כא) וּבְלֹא חֲתִימָה.** דְּהֵינוּ שֶׁמַּתְחִיל מָגֵן אָבוֹת עַד (מז) וְכָר לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית בְּלֹבֶד: **(כב) בְּלֹא פְּתִיחָה וַחֲתִימָה.** כִּי עִקַּר הַתַּקָּנָה הָיָה שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יְבָרֵךְ אוֹתָהּ. עַל כֵּן נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁמִּי שֶׁהִגִּיעַ בְּאֶיזֶה מְקוֹמוֹת שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר בְּקוֹל רָם רַק עַד קוֹנֶה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר בְּלַחַשׁ לֹא יָפָה הַן עוֹשִׂין, אֶלָּא אַחַר שֶׁסִּיֵּמוּ הַקָּהָל יַתְחִיל הוּא מָגֵן אָבוֹת בְּקוֹל רָם: **מ** (כג) **אֵינוֹ מַזְכִּיר וְכוּ'.** כִּי לֹא תִּקְּנוּהָ אֶלָּא בְּשַׁבָּת, וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת (יז) אֵינוֹ חוֹבָה מִצַּד הַדִּין רַק שֶׁתִּקְּנוּהָ מִשּׁוּם סַכָּנָה וְכַנַּ״ל (סק״כ), וּמַה דְּתִקְּנוּ תִּקּוּן וְאֵין לְהוֹסִיף עָלֶיהָ: **י** (כד) **בְּבֵית חֲתָנִים וְכוּ'.** פֵּרוּשׁ (יח) כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּבֵיתָם בְּמִנְיָן, וְכָל שֶׁכֵּן אוֹתָן שֶׁמִּתְפַּלְּלִין לִפְרָקִים בְּמִנְיָן בְּבֵיתָם, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ קְבִיעוּת עַל אֵיזֶה יָמִים (יט) [ב]וְיֵשׁ סֵפֶר תּוֹרָה אֶצְלָם וּכְמוֹ בַּיְרִידִים, דּוֹמֶה לְבֵית הַכְּנֶסֶת קְבוּעַ וְאוֹמְרִים: **(כה) דְּלֵיכָּא טַעֲמָא.** וּבְמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין לְאָמְרָהּ אֵין לְמַחוֹת בְּיָדָם, כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ״ז, [ג]אֲבָל הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יד ומש״ז סק״ח) מְפַקְפֵּק בָּזֶה דְּהָוֵי סָפֵק בְּרָכָה לְבַטָּלָה: **יב** (כו) **אֵין לְדַבֵּר וְכוּ'.** בַּשּׁוּר בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (סר׳ נח)

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (ס) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): (ו) עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא), וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א וּבְנִשְׁמַת אָדָם (ח״א כלל כח סק״א): (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ח) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת מוסף חמנה ס״ה): (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וּכְפִי מַה שֶּׁבֵּאֲרוּ הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק ח״ט) וְהַלְבוּשֵׁי שָׁרָד:

יא (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): **(יב)** טַ״ז (סק״ה): **(יג)** טַ״ז (שם): **(יד)** אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יד): לְפִי הַשַּׁעַם מְשׁוּם יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת: **ח** (מו) גְּמָרָא (כד:): **(מז)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): **מ** (יז) טַ״ז (סק״ה): **(יח)** אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יט): **(יט)** גְּמָרָא (שם): **י** (יט) טַ״ז (שם): **(כ)** אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כ):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (קו״א סק״ב) כתב: משמע שמהראוי היה להקפיד לעמוד דווקא אע״פ שאין שם עדה שלמה, והכי נהוג עלמא. **ב]** ובשו״ע הרב (סט״ו) כתב: לא הצריך ס״ת. **ג]** ובשו״ע הרב (סט״ז) כתב: ובמקום שנהגו לאמרה אף במנין שהוא באקראי בעלמא אין למחות בידם (כיון שלא נזכר דבר זה בגמרא ובדברי הגאונים).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יג) לְדַבֵּר בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים 'וַיְכֻלּוּ', וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּרָכָה מֵעֵין שָׁבַע: יג צאִם הִתְפַּלֵּל שֶׁל חֹל וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת, * אוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל כְּלָל (כז) * וְשָׁמַע מְשִׁלִיחַ צִבּוּר בְּרָכָה מֵעֵין שָׁבַע מֵרֹאשׁ (יג) [יג] וְעַד סוֹף, (כח) * יָצָא:

רסט דִּין הַקִּדּוּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א אנוֹהֲגִין לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְאֵין לְמַקְדֵּשׁ לְטַעַם מִיֵּין הַקִּדּוּשׁ אֶלָּא (א) מַטְעִימוֹ (ס) לְקָטָן, (ב) בְּדְאִין קִדּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רע"ג (ס"ד)). וּמַעֲקָרָא לֹא נִתְקַן אֶלָּא בִּשְׁבִיל אוֹרְחִים דְּאָכְלִי וְשָׁתֵי (ג) (ג) בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא (ד) לְהוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבָתָן, גוְעַכְשָׁיו אַף עַל גַּב דְּלֹא אָכְלִי אוֹרְחִים בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא לֹא בָּטְלָה הַתַּקָּנָה, זֶהוּ טַעַם הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. דאֲבָל יוֹתֵר טוֹב לְהַנְהִיג (ה) שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ (ג) [ג] בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְכֵן מִנְהַג אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַגָּה: וְנָהֲגוּ (ד) (ו) לַעֲמֹד בְּשָׁעָה שֶׁמְּקַדְּשִׁין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת:

צ טור בְּשֵׁם רַב מֹשֶׁה גָּאוֹן (הו"ד בסדר ר"ע גאון, סדר שבתות).

א טור. ב פְּסָחִים ק"א (ע"א). ג ר"ן (שם כ. ד"ה לאפוקי) וְרַמְכַּ"ם בְּתְשׁוּבָה (פאר הדור סי' קמח) וְהַפַּגִּיד בְּקָרֶק כ"ט (ה"ח) וְהָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבָה (ח"א סי' לז). ד בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ונהגין) לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"ש שָׁם בְּפִסְחִים (תוס' ק: ד"ה ידי קידוש, ורא"ש פ"י סי' ה) וְהַגָּאוֹר וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב ח"א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְחַזֵּר עַיִן שָׁם. וְכָתַב עוֹד (שם סק"ד) בְּשֵׁם אַרְחַ לְצַדִּיק סִימָן ר' (עד סי' יד) מִי שֶׁשָּׁעָה וְהִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת בְּתְפִלַּת יוֹם טוֹב וּבְאֶמְצַע בִּרְכַּת שַׁבָּת נִזְכַּר, יַפְסִיק וְיֹאמַר תְּפִלַּת יוֹם טוֹב, וְאִם בְּשָׁבָּת בְּמָקוֹם תְּפִלַּת שַׁבָּת שֶׁתָּחִיל לוֹמַר אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ וְכוּ' שֶׁהוּא תְּפִלַּת יוֹם טוֹב, פּוֹסֵק וְאוֹמֵר תְּפִלַּת שַׁבָּת וְלֹא הַפְסִיד שֶׁלֹּשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת, וְעַיֵּן שָׁם שֵׁשׁ חוֹלְקִים, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה הַכְּרֵעַ שֶׁלֹּא כְּהַחוֹלְקִים עַיֵּן שָׁם: יג [ג] וְעַד סוֹף. וּכְמוֹ וְקִיצִיעָה כָּתַב דְּתְפִלַּת עַרְבִית דְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב חוֹזֶרֶת, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ח) כָּתַב דְּמִבַּעְיָא הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל' ברכות פ"ד) וְרַמְכַּ"ם (תפלה פ"ג ה"י) וְרֹא"ש (ברכות פ"ד סי' ז) מִשְׁמַע דְּאַף שֶׁל שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה, אַף מִדְּבָרֵי הַתּוֹסָפוֹת (תיקון ה) דַּף כ' (ע"א) נִרְאֶה דְּדַוְקָא שֶׁל חֹל רִאשׁוֹנָה, וְכֵן מִשְׁמַע בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת בְּזֶה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ט) שֶׁכָּתַב, טָעָה בְּלֵיל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהִתְפַּלַּל שֶׁל יוֹם טוֹב וְשָׁכַח שַׁבָּת וְשָׁמַע בְּרָכָה מֵעֵין שֶׁבַע מַהֲשְׁלִישִׁי צִבּוּר, יָצָא לְפִי פְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּדִין זֶה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רפ"ח (ס"ק יא) דְּהַמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם מַתְחִיל בְּשִׁבְעָה אֱלֹהֵי עַד שֶׁלֹּא נוֹצְרוּ כוּ'. וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָנִי צְבוּר (שלמי תגיגה הל' שבת סי' ב אות יח) שֶׁאַף הַנּוֹהֲגִים לוֹמַר אַחַר סִיּוּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה יְהִי לְרָצוֹן קֹדֶם אֱלֹהֵי נְצוֹר מִכָּל מָקוֹם בְּשַׁבָּת אֵין לוֹמַר יְהִי לְרָצוֹן קֹדֶם אֱלֹהֵי נְצוֹר, דְּלֹא שַׁיָּךְ בִּתְפִלַּת שַׁבָּת לוֹמַר יְהִי לְרָצוֹן כוּ' הוֹאִיל וְאֵין בָּהּ שְׁאֵלַת צָרְכֵּינוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּלְפִי עִנְיוּתִי דְּאִפְשִׁי אֵין זֶה מְכָרָח דְּגַם בְּשַׁבָּת יֵשׁ בַּקָּשׁוֹת רְצֵה בְּמְנוּחָתֵנוּ כוּ' וְשָׁפִיר שַׁיָּךְ יְהִי לְרָצוֹן כוּ' וְעַיֵּן בְּיד אֶפְרַיִם בְּנֹסַח הַבְּרָכָה מֵעֵין שֶׁבַע יֵשׁ לוֹמַר 'נְוָדָה לְשִׁמוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת' בְּלִי הַפְסֵק עַיֵּן שָׁם:

א [ג] בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. עַיֵּן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַשֵּׁב יַעֲקֹב (ח"א סי' יד), וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת הֲרַ"שׁ בֶּן הָרַשְׁבָּ"ץ סִימָן נ"ג, וּבְחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ (שו"ת חשב"ץ ח"ד) חֵלֶק ג' סִימָן (ל"א) [ל"ב] עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הַלָּכָה

וּבְפֶסַח הוּא לֵיל שִׁמּוּרִים [סִימָן תפ"ז (ס"א ובמשנ"ב סק"ט)]:

יג * אוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל כְּלָל. וְכֵן שָׁכַח אִם חָפֵר מַשִּׁיב הָרוּחַ:

* וְשָׁמַע מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כח) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ וְלֹא יֹאמַר בְּיָחִיד הוּא מִמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו), וְלֹא הִעְתַּקְתִּי מַה שֶּׁכָּתַב דְּכִדְיַעֲבַד יָצָא א]כִּי הָאֱלִיָּה רַבָּה (ס"ק יח) חוֹלֵק עַל זֶה, וּכְדִבְרֵי לְפִי מַה שֶּׁהִסְכִּים הַגְּרַ"א בְּסָעִיף (ט') [ח'] דִּבְרָכָה זוֹ לֹא נִתְקְנָה לְיָחִיד:

* יָצָא. וְכָל זֶה מֻהָנַּי בְּשַׁבָּת לְחוּד, אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת אֵין יוֹצֵא בִּבְרָכַת מֵעֵין שֶׁבַע הוֹאִיל וְאֵין מַזְכִּיר יוֹם טוֹב בִּבְרָכַת מֵעֵין שֶׁבַע (אֵלִיָּה רַבָּה (שם)):

בַּאֵר הַיטֵב

בָּרְכָה זוֹ. ט"ז (סק"ח). וּבְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ט) כָּתַב דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּית הַכְּנֶסֶת קָבוּעַ בְּסַפְסַר תּוֹרָה אֵין לְאָמְרוֹ עַיֵּן שָׁם: יב (יב) לְדַבֵּר. כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סי' נח) מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁרָאָה לְחָסִיד לְאַחַר מוֹתוֹ וּפָנָיו מוֹרִיקוֹת, אָמַר לוֹ לָמָּה פָּנֶיךָ מוֹרִיקוֹת, אָמַר לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיִיתִי מְדַבֵּר בְּוַיְכֻלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ הַצִּבּוּר אוֹמְרִים, וּכְמֻגָּן אָבוֹת, וּבְיִתְגַּדַּל. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: יג (כז) וְשָׁמַע מְשִׁלִיחַ צִבּוּר וְכוּ'. מְשׁוּם (כ) דְּתְפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת מְקִילִינַן בָּהּ: (כח) יָצָא. וּלְכַתְּחִלָּה (כפ"ת) יֵשׁ לְזָהֵר לוֹמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִלָּה בְּמִלָּה מִן תְּחִלַּת הַבְּרָכָה עַד סוֹף בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת. וְאִם כְּבָר אָמַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל וְלֹא יֹאמַר בְּיָחִיד בִּרְכַּת מֵעֵין שֶׁבַע. גַּם נָכוֹן הַדָּבָר שֶׁאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁשָּׁמַע מֵהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַבְּרָכָה הַנַּ"ל שֶׁלֹּא יִסְמֹךְ עַל זֶה רַק יִתְפַּלֵּל עוֹד הַפַּעַם תְּפִלַּת שֶׁבַע כַּפָּרָד [כִּי יֵשׁ חוֹלְקִין עַל עִקַּר הַדִּין הַזֶּה, עַיֵּן בְּטוּר]:

א (א) מַטְעִימוֹ לְקָטָן. הַגָּה יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיְּזַהֵר לְתֵן רַק לְקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֲבָל הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּמַתְּרִ לְתֵן אֲפִלּוּ לְקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ (הַיְנוּ כְּבָר שִׁית כְּבָר שֶׁבַע כָּל חַד לְפוּם חוּרְפֵּיהּ), וְאַדְרַבָּה אִם יִתֵּן רַק לְקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ יִהְיֶה בְּרָכַת הַמָּבְרֵךְ לְבַטָּלָה דְּהָא לֹא הִגִּיעַ לְחַנְּכוֹ בְּבָרְכָה. וַאֲפִלּוּ לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן שמ"ג (ס"א) דְּאָסוּר לְהַאֲכִיל בְּיָדַיִם לְקָטָן אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָסוּרִים מִדְּרַבָּנָן, הָכָא שָׁרֵי מִפְּנֵי כַּמָּה טְעָמִים עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם. וְהוּא הַדִּין דְּמַתְּרִ לְהַאֲכִיל לְקָטָנִים בְּשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית לִפְנֵי קְדוּשׁ וְאָסוּר לְעַנּוֹתָם. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם אֵין קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אַזַי (ס) יְשִׁתֶּה כְּשִׁעוּר רְבִיעִית שֶׁיִּהְיֶה חָשׁוּב בְּמָקוֹם סְעוּדָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"ג סָעִיף ה' וְיוֹצֵא בָּזֶה, וִיבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה, וְיַחֲשֹׁב בְּדַעְתּוֹ לָצֵאת בְּקִדּוּשׁ זֶה. וּמִכָּל מָקוֹם יָכוֹל אַחַר כָּךְ לַחֲזֹר וּלְקַדֵּשׁ בְּבֵיתוֹ לְהוֹצִיא בְּנֵי בֵיתוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"ג סָעִיף ד': (ב) דְּאִין קִדּוּשׁ וְכוּ'. הַיְנוּ דְּאֵין הַמְקַדֵּשׁ יוֹצֵא בְּקִדּוּשׁ זֶה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּמָקוֹם סְעוּדָתוֹ, מְשׁוּם הָכִי אָסוּר לוֹ לִטְעֹם כְּלוּם עַד שֶׁיְּקַדֵּשׁ בְּמָקוֹם סְעוּדָתוֹ: (ג) בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קנ"א סָעִיף א' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: (ד) לְהוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבָתָם. וְאַף עַל גַּב דְּהַמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ לֹא יָצָא (ג) מוֹצִיא אֶת הָאֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"ג (ס"ד) דִּבְקִדּוּשׁ יָכוֹל לְבָרֵךְ לַאֲחֵרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם: (ה) שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ וְכוּ'. וּכְמִדְינָתֵנוּ (ג) נוֹהֲגִין לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כָּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, מִלְבַד בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אֵין לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת [תפ"ז (ס"ב) עַיֵּן שָׁם]. (ד) וּמְהַדְּרִין אַחַר יַיִן, וְנוֹהֲגִין לְקָנוֹת בְּדָמִים הַמֻּצָּוֶה מִי שֶׁיִּתֵּן יַיִן לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְקִדּוּשָׁא וְאַבְדַּלְתָּא, וְאֵין לְבַטֵּל הַמִּנְהָג כִּי הַרְבֵּה גְּאוֹנִים יְסָדוּהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סוס"י לז): (ו) לַעֲמֹד. וְאָמְרוּ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁזֶּה מוֹעִיל לַעֲיִפוּת הַבְּרָכִים:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יג (כ) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב רכ): (כא) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת ערבית של שבת ס"ה): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ד) וּבְקִרְבּוּ כְּפָה אֲחֵרוֹנִים. וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) כָּתַב דְּכַטְעִימָה בְּעָלְמָא סַגִּי וּכְבָר הִשִּׂיגוּ בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני קידוש בבהכ"נ ס"א) עַיֵּן שָׁם: (ה) מִסְתַּפֵּק דִּבְבֵית הַכְּנֶסֶת אִפְשָׁר דְּזֹקֶא אֵיזֶן (ס"ק טו): (ו) תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ב): (ז) וּבְקִרְבּוּ מְגַדִּים (א"א סק"ג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ח) כתב: ומ"מ אם עבר ואמרה ביחיד יצא י"ח הואיל ותפילת ערבית רשות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah